

İŞSİZLİK VE YOKSULLUK BÜLTENİ

CHP SOSYAL POLİTİKALAR
GENEL BAŞKAN YARDIMCILIĞI

BÜLTEN NO:1
ŞUBAT 2018

Bu sayıda:

2017 Kasım ayına ait İşgücü, İstihdam ve Sigortalı İstatistikleri ile

TÜİK'in 2017 Yaşam Memnuniyeti Araştırması sonuçları değerlendirilmiştir.

ÖZET

- Türkiye’de 2017’nin son üç ayında çalışma çağındaki nüfus, 2016’nın aynı dönemine göre, 1 milyon 154 bin kişi artarak 60 milyon 223 bin kişiye ulaşmıştır. ***Ekonomik olarak aktif olabilecek çalışma çağındaki nüfusumuz, dünya üzerindeki 169 ülkenin nüfusundan fazladır.***
- 2017’nin son üç ayında işgücüne katılan vatandaşlarımızın sayısı ise, bir önceki yılın aynı dönemine göre, 1 milyon 9 bin kişi artarak 31 milyon 790 bin kişiye ulaşmıştır. Aynı dönemde çalışma çağındaki nüfusun işgücüne katılım oranı 0,7 puan artarak yüzde 52,8’e çıkmıştır. ***OECD ülkeleri içinde en düşük işgücüne katılım oranı ülkemizdedir. Bunun gerisinde özellikle kadınlarımızın iş yaşamına düşük katılımı bulunmaktadır.*** Nitekim, OECD ülkeleri içinde en düşük kadın işgücüne katılım ve istihdam oranı ülkemizdedir.
- ***Kadınları, OECD ülkelerindeki kadar, işle buluşturamamanın Türkiye’ye maliyeti, sadece 2017’de, 282 milyar dolardır. Diğer bir ifadeyle kadınlara OECD ülkelerindeki kadar istihdam sağlayamamanın bedeli, kişi başına 3 bin 524 dolardır.***
- 2017’nin son üç ayında, önceki yılın aynı dönemine göre, istihdam artışı 1 milyon 448 bindir.
- İstihdamın meslek grupları itibariyle dağılımına bakıldığında ise son bir yılda işe alınan her 100 kişiden 21’ini (304 bin kişi) “tesis ve makine operatörü veya montajcılar”; 16’sını (228 bin kişi) “hizmet ve satış elamanları”, 13’ünü (195 bin kişi) “nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar” oluşturmaktadır. Netice itibariyle, ***son bir yılda yaratılan her üç istihdamdan birisi çok fazla nitelik gerektirmeyen ve bununla paralel olarak ücreti de nispeten düşük olan mesleklerde ortaya çıkmıştır.***
- Son bir yılda istihdam edilen 1 milyon 448 bin kişiden 561 bini, yaptığı işten dolayı herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna kayıt olmadan çalışmıştır. ***Yani son bir yılda istihdam edilen her 100 kişiden 39’u kayıt dışıdır. Bu da son bir yılda yaratılan istihdamın zayıf niteliğine dönük bir başka işarettir.***
- Sayın Başbakan, istihdamdaki artışın “stajyer ve kursiyer” sayısındaki artışa bağlanamayacağını iddia etmesine karşın; ***bizzat TÜİK Sayın Başbakanı yalanlamaktadır. TÜİK, hanehalkı işgücü anketinde stajyerlerin istihdamda sayıldığını açıkça belirtmektedir. Bu durumda son bir yılda yaratılan istihdamda***

“stajyer ve kursiyerlerin” çok büyük katkısının bulunduğunu söylemek de yanlış olmayacaktır.

- 2017'nin son üç ayında, önceki yılın aynı dönemine göre, istihdamın iş gücünden daha hızlı artması neticesinde işsiz sayısı 440 bin azalmış ve 3 milyon 275 bine inmiştir. 2017'nin son üç ayında işsizlik oranı, 2016'nın aynı dönemine göre, 1,8 puan gerileyerek yüzde 10,3 olmuştur. Aynı dönemde tarım dışı işsizlik oranı ise 2,1 puan gerileyerek yüzde 12,2 olmuştur.
- Buna karşın, Türkiye'de iş gücü piyasasıyla çeşitli nedenlerle bağı zayıflamış kişileri de dikkate aldığımızda, 2017'nin son üç ayında işsiz sayısı 3 milyon 275 binden, 5 milyon 494 bine çıkmakta; işsizlik oranı ise aynı dönemde yüzde 10,3'den yüzde 16,2'ye tırmanmaktadır.
- ***2017'nin son üç ayı itibariyle ülkemizdeki 15-29 yaş arasındaki her 100 gençten 26'sı ne eğitimdedir ne de istihdamdadır. Bu şekilde aylak gezen gençlerimizin toplam sayısı 4 milyon 743 bindir.***
- ***Son bir yılda aktif olarak sigortalanan ve sigorta sistemine prim ödeyen neredeyse her 2 kişiden 1'i “stajyer ve kursiyerlerden” oluşmaktadır. Bunların ücretleri ise büyük ölçüde devlet tarafından karşılanmaktadır.***
- Stajyer ve kursiyer tanımını genişleten ve bunlara verilen ücretlerin belirli bir kısmını devlet desteğiyle ödemeye dönük düzenlemeler, aktif sigortalı sayısını suni olarak şişirmektedir. Bu, aynı zamanda sosyal sigorta sisteminin sürdürülebilirliği açısından önemli bir gösterge olan ve sigorta sistemine para ödeyenler ile sigorta sisteminden kaynak çekenler arasındaki orana işaret eden “aktif/pasif (bakan/bakılan) oranına” da suni bir katkı yapmaktadır.
- Açılan kredi musluklarına ve yüzde 7 büyüdüğü söylenen bir ekonomide özel kesimin istihdam yaratma iştahı devletin desteklerine bağımlı hale gelmiştir. Verilen tüm bu desteklere rağmen yaratılan istihdamın niteliği ise zayıftır.
- TÜİK, 2017 yılına ait “Yaşam Memnuniyeti Araştırması” sonuçlarını açıklamıştır. 2017'de vatandaşlarımızın genel mutluluk algısı düşmüştür. ***2016'da mutluyum diyenlerin oranı yüzde 61,3 iken; aynı oran 2017'de 3,3 puan gerileyerek yüzde 58'e inmiştir.***

- 2017’de vatandaşın kamu hizmetlerinden memnuniyet düzeyi, ayrımsız tüm hizmet grupları için, düşmüştür. En sert düşüş “eğitim” hizmetlerindedir. ***Eğitim hizmetlerinden memnuniyet düzeyi 2017’de, 10,4 puan gerileyerek, yüzde 54,6 ’ya inmiştir. Bu, eğitim hizmetlerinde 2005’den bu yana gerçekleşen en düşük memnuniyet oranıdır.***
- 2017’de vatandaşlarımızın umudu da azalmıştır. ***2017’de gelecek için umutluyum diyenlerin oranı 3,4 puan gerilemiş ve yüzde 73,4 ’e inmiştir. Bu, 2010’dan bu yana en düşük düzeydir. Ekonominin yüzde 7 büyüdüğü söylenen bir yılda vatandaşlarımızın umudunun azalması izaha muhtaçtır.***
- İzah edilmesi gereken bir diğer husus, TÜİK ’in yaşam memnuniyeti araştırması çerçevesinde daha önce yayımladığı “son bir yılda ekonomik gelişmelerin bireyler üzerindeki etkisi” tablosunu neden yayımlamadığıdır.
- ***2017’de ekonomik gelişmelerin etkisini ölçmeye dönük sorular ilgili araştırmada sorulmuş mudur, sorulduysa cevaplar raporlanıp neden kamuoyuyla paylaşılmamıştır? Bunun TÜİK tarafından kamuoyuna açıklanması gerekmektedir.***
- Hükümet ekonomide işlerin iyi gittiğine dönük sürekli algı yönetimi yaparken, vatandaşın ekonomik gelişmeler konusunda algısını ölçmeye dönük yanıtların yayımlanmaması düşündürücüdür. Rakamlara dönük bu resmi karartma ekonomide hükümetin söylemleri ile vatandaşın yaşadıkları arasındaki uçurumun kapanamayacak kadar büyük olduğunu göstermektedir.

Kasım Ayı İşgücü Göstergeleri:

TÜİK, 2017'nin Ekim-Kasım-Aralık dönemini kapsayan Kasım ayı işgücü ve istihdam göstergelerini geçtiğimiz günlerde açıklamıştır. Bu göstergelere göre Türkiye'de 2017'nin son üç ayında çalışma çağındaki nüfus, 2016'nın aynı dönemine göre, 1 milyon 154 bin kişi artarak 60 milyon 223 bin kişiye ulaşmıştır.

Bu, iyi yönetildiği takdirde, Türkiye için önemli bir mukayeseli üstünlük ve demografik fırsat penceresidir. Ekonomik olarak aktif olabilecek çalışma çağındaki nüfusumuz, dünya üzerindeki 169 ülkenin nüfusundan fazladır.

2017'nin son üç ayında işgücü ise, önceki yılın aynı dönemine göre, 1 milyon 9 bin kişi artarak 31 milyon 790 bin kişiye ulaşmıştır. Aynı dönemde çalışma çağındaki nüfusun işgücüne katılım oranı ise 0,7 puan artarak yüzde 52,8'e çıkmıştır.

İşgücüne katılım oranındaki artışın gerisinde, büyük ölçüde, kadınların katılım oranındaki artışın olduğu dikkati çekmektedir. Nitekim son bir yılda kadınların işgücüne katılımı 1,1 puan artarak yüzde 33,8'e çıkarken; erkeklerin işgücüne katılım oranı aynı dönemde 0,2 puan artarak yüzde 72,1'e ulaşmıştır. Türkiye, OECD ülkeleri içinde işgücüne katılım oranının en düşük olduğu ülkedir. Bunun gerisinde ise kadınlarımızın iş hayatına düşük katılımı bulunmaktadır.

Son yıllarda bu konuda kısmi bir ilerleme sağlanmakla beraber OECD ülkeleri içinde kadınların işgücüne katılım ve istihdam oranının en düşük olduğu ülke halen Türkiye'dir. Nitekim, ***OECD ülkelerinde kadınların işgücüne katılım oranının ortalama yüzde 63,6 olduğu dikkate alındığında, kapanması gereken büyük bir mesafe olduğu görülmektedir.***

Tablo.1: Türkiye ve OECD'de İşgücüne ve İstihdama Katılım (%) ¹

	Türkiye	OECD Ortalaması	Fark
İşgücüne Katılım (%)	52.8	71.7	18.9
Erkek	72.1	80.0	7.9
Kadın	33.8	63.6	29.8
İstihdam Oranı (%)	47.3	67.8	20.5
Erkek	65.8	75.5	9.7
Kadın	29.3	60.2	30.9

Kaynak: OECD, TÜİK, En güncel rakamlar itibariyle

¹ http://stats.oecd.org/viewhtml.aspx?datasetcode=LFS_SEXAGE_I_R&lang=en

OECD'ye ait işgücüne katılım oranları 2016 yılsonu, istihdam oranları ise 2017'nin üçüncü çeyreği itibariyledir. OECD çalışma çağındaki nüfusu 15-64 yaş grubu olarak dikkate almakta, işgücü ve istihdam oranlarını bu nüfusa göre araştırmacılara sunmaktadır.

Kadınların işgücüne ve istihdama katılımının artması ülkemizin potansiyel büyümesini ve milli gelirini de olumlu etkileyecektir. Tersten söylenecek olursa kadınların işgücü ve istihdama katılımının sınırlı kalması, ekonomik büyümeyi ve gelirimizi aşağı çekmektedir.

Mevcut veriler çerçevesinde, Türkiye’de kadınların işgücüne katılımının OECD ortalamalarını yakalaması durumunda kadın işgücümüze yaklaşık 9 milyon kişinin daha katılacağı, toplam işgücüne katılım oranının ise yüzde 52,8’den yüzde 67,8’e çıkacağı anlaşılmaktadır. Yine kadın istihdamında OECD ortalamalarının yakalanması durumunda istihdam edilen kadınlarımızın 8,9 milyondan 18,3 milyona çıkacağı görülmektedir. Kadın istihdamının OECD ortalamasına gelmesi, toplam istihdam oranını da yüzde 47,3’den yüzde 63’e taşımaktadır.

Tablo.2: Kadınların İşgücü ve İstihdama Katılımının Artması Halinde İşgücü Durumu

	Mevcut	OECD Ort. İle	Fark
15+ Nüfus (Bin Kişi)	60,223	...	
Erkek	29,824	...	
Kadın	30,399	...	
İşgücüne Katılım (%)	52.8	67.8	15.0
İşgücü (Bin Kişi)	31,790	40,837	9,047
Erkek	21,503	21,503	-
Kadın	10,287	19,334	9,047
İstihdam Oranı (%)	47.3	63.0	15.7
İstihdam (Bin Kişi)	28,515	37,912	9,397
Erkek	19,612	19,612	-
Kadın	8,904	18,300	9,396

Kaynak: Kadın İşgücüne ait OECD ortalamalarıyla kendi hesaplamamız.

2017’de dolar cinsinden milli gelirin 856,5 milyar dolar civarında olacağı anlaşılmaktadır. Bu durumda, emek verimliliğinin değişmediği varsayımı altında, **ilave 9,4 milyonluk kadın istihdamı milli gelire 282 milyar dolar civarında katkı yapacaktır.**

Kadınları diğer OECD ülkeleri kadar işle buluşturuyor olsaydık, GSYH 2017’de 856,5 milyar dolar yerine, 1,1 trilyon dolar sınırını aşacak; kişi başına gelir ise 10 bin 693 dolar yerine 14 bin 217 dolar olacaktı. Farklı bir ifadeyle sadece 2017 yılında, **kadınları diğer OECD ülkeleri kadar istihdamla buluşturamamanın faturası, her bir vatandaş için 3 bin 524 dolardır.**

Bu nedenle kadınların işgücüne katılımının önündeki siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik engellerin kaldırılması, çözüm bulunması gereken önemli sorun alanlarımızdan biridir.

Kasım Ayı İstihdam Göstergeleri:

2017'nin son üç ayında, önceki yılın aynı dönemine göre, işgücü 1 milyon 9 bin kişi artarken, aynı dönemde istihdam artışı 1 milyon 448 bin olarak gerçekleşmiştir. 2017'nin son çeyreği itibariyle istihdam edilenlerin sayısı 28,5 milyona ulaşmıştır. İstihdam oranı ise son bir yılda 1,5 puan artarak yüzde 47,3 olmuştur.

Son bir yılda yaratılan istihdamın sektörler itibariyle dağılımına bakıldığında ise hizmet sektörünün istihdama önemli katkı verdiği görülmektedir. Hizmet sektörü son bir yılda 896 bin kişilik istihdam yaratarak, aynı dönemde yaratılan toplam istihdamın yüzde 62'sini tek başına sağlamıştır. Hizmetlerin alt detaylarına bakıldığında ise "idari ve de destek hizmet faaliyetleri (210 bin)", "eğitim (122 bin)", "toptan ve perakende ticaret (112 bin)", "insan sağlığı ve sosyal hizmet (108 bin)" sektörlerinin son bir yılda istihdam artışına ciddi katkı sunduğu görülmektedir.

Sanayi ve inşaat sektörlerinde, son bir yılda, yaratılan istihdam ise sırasıyla 154 bin ve 153 bindir. Her iki sektörün, beraberce, toplam istihdam artışına katkısı ise yüzde 22'dir.

Tarım istihdamı ise yine bu dönemde 244 bin kişi artarak son bir yılda yaratılan toplam istihdama yüzde 17 civarında katkıda bulunmuştur.

Tablo.2: İstihdamın Sektörlere Dağılımı

	KASIM		2017-2016
	2017	2016	Fark
<i>(Bin Kişi)</i>			
Toplam	28,515	27,067	1,448
Tarım	5,297	5,053	244
Tarım Dışı	23,218	22,013	1,205
Sanayi	5,470	5,316	154
İnşaat	2,168	2,015	153
Hizmet	15,580	14,682	898
	2017		Aylık
	Kasım	Ekim	Fark
<i>Mevsimsel Düzeltmiş</i>			
<i>(Bin Kişi)</i>			
Toplam	28,780	28,637	143
Tarım	5,539	5,518	21
Tarım Dışı	23,241	23,119	122
Sanayi	5,470	5,470	0
İnşaat	2,145	2,110	35
Hizmet	15,626	15,539	87

Kaynak: TÜİK

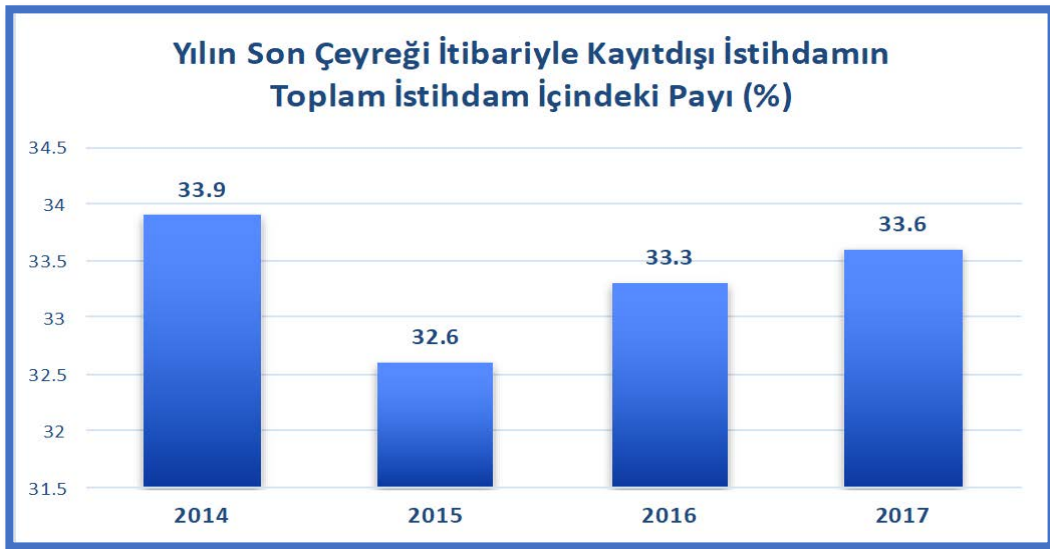
Son bir yılda yaratılan 1 milyon 448 bin kişilik istihdamın meslek grupları itibariyle dağılımına bakıldığında ise ilginç sonuçlarla karşılaşılmaktadır. Son bir yılda işe kavuşan her

100 kişiden 21'i (304 bin kişi) "tesis ve makine operatörü veya montajcı", 16'sı (228 bin kişi) "hizmet ve satış elemanı", 13'ü (195 bin kişi) "nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlardır." Netice itibariyle **son bir yılda yaratılan her üç istihdamdan birisi çok fazla nitelik gerektirmeyen ve bununla paralel olarak ücreti de nispeten düşük olan mesleklerde ortaya çıkmıştır.**

Son bir yılda yaratılan istihdamın niteliği konusunda kuşku uyandıran bir diğer gösterge ise "kayıt dışı" istihdamdır. Son bir yılda istihdam edilen 1 milyon 448 bin kişinin 561 bin kişisi yaptığı işten dolayı herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna kayıt olmadan çalışmıştır. **Yani son bir yılda istihdam edilen her 100 kişiden 39'u kayıt dışında kalmıştır.**

Yine kayıt dışı istihdam edilenlerin toplam istihdam içindeki payı, dördüncü çeyrekler itibariyle, son iki yıldır artış halindedir. 2015'in son üç ayında kayıt dışı istihdam oranı yüzde 32,6 iken; 2017'nin aynı döneminde bu oran yüzde 33,6'ya çıkmıştır.

Kaynak: TÜİK

İstihdamın niteliği konusunda değinilmesi gereken başka bir husus, "stajyer ve kursiyer" sayılarındaki olağanüstü artıştır. Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) verilerine göre 2016 Kasım ayından 2017'nin Kasım ayına kadar geçen bir yıllık sürede "stajyer ve kursiyer" sayısı 843 bin kişi artarak, 1 milyon 159 bine çıkmıştır².

Bu artışın gerisinde ise son dönemde yapılan bazı kanuni düzenlemeler bulunmaktadır. Yaşanan bu olağanüstü artış "stajyer ve kursiyerlerin" istihdamda sayılıp

² Stajyer ve kursiyer sayılarının Sosyal Güvenlik Kurumu verilerinden geçmişe doğru açıklanması ve sunumu için bakınız Tablo.5 ve Tablo.6.

sayılmayacağını da gündeme getirmiştir. Son olarak Sayın Başbakan, yaptığı bir konuşmada konuya değinerek istihdamdaki artışın “stajyer ve kursiyer” sayılarındaki artışa bağlanamayacağını iddia etmiştir³.

Ancak Sayın Başbakan’ın sözleri, doğrudan TÜİK tarafından, yalanlanmaktadır. TÜİK stajyerlerin istihdamda sayılacağını net bir biçimde ifade etmektedir.⁴

TÜİK’e göre; “bir iş ya da meslekte bilgi ve beceri kazanmak amacıyla bir işyerinde çalışan ve bir mal ve hizmetin üretim sürecinde yer alan çırak ve stajyerler, çalışmalarını karşılığında belirli bir menfaat (aynı ya da nakdi gelir, sosyal güvence, yol parası, cep harçlığı, bahşiş vb) elde ediliyorsa istihdamda kabul edilmektedir”. Dolayısıyla TÜİK Hane Halkı İşgücü Anketlerinde sorduğu sorularda “stajyer ve kursiyer” olduğunu beyan edenleri istihdamda kabul etmektedir.

Bu durumda son bir yılda yaratılan 1 milyon 448 bin kişilik istihdamın büyük bölümünün “stajyer ve kursiyerlerden” oluştuğunu söylemek de yanlış olmayacaktır.

Tüm bunlar istihdamda artış olmakla beraber, yaratılan istihdamın niteliğinin zayıf olduğuna işaret etmektedir. Stajyer ve kursiyer sayılarındaki olağanüstü artışın nedenleri bilinmekle beraber özellikle kayıt dışı istihdamdaki artışın nedenlerini sorgulamaya ihtiyaç vardır. Yüzde 7 büyüyeceği söylenen bir ekonomide, olağanüstü istihdam teşvikleri verilen bir yılda yaratılan istihdamın önemli bir kısmının niteliğinin düşük ve güvencesiz işlerden oluşması düşündürücüdür. Bu, 2017’de iddia edilen gelir artışının, toplum kesimleri arasında dengeli ve adil dağılmasını da engelleyecek bir gelişmedir.

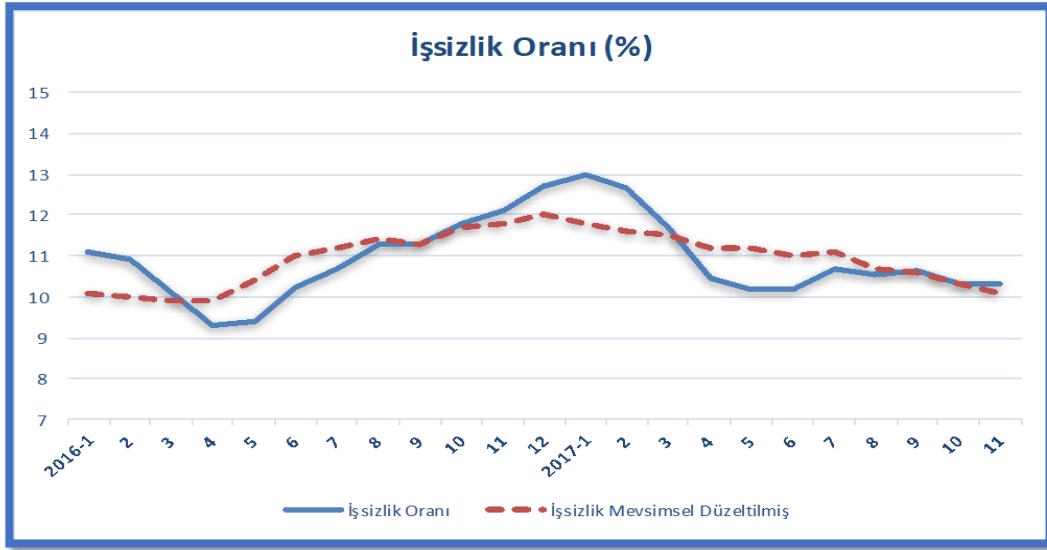
---

³ Sayın Başbakan Binali Yıldırım (27 Şubat 2018, Adalet ve Kalkınma Partisi TBMM Grup Toplantısı): “2017 istihdam seferberliği kapsamında 1,5 milyon ilave istihdam sağlanmıştır. Burada da bir açıklamaya ihtiyaç var. Bu başarıyı bir türlü kabullenemeyenler istihdam artışını stajyerlere, kursiyerlere bağlamayı ihmal etmediler. Bu istihdam artışının hiçbir yerinde stajyerler ve kursiyerler yoktur.”

⁴ TÜİK, Kasım 2007, “İşgücü, İstihdam ve İşsizlik İstatistikleri, Sorularla Resmi İstatistikler Dizisi-1”, Yayın No: 3095, Sayfa: 25.

Kasım Ayı İşsizlik Göstergeleri:

2017'nin son üç ayında, önceki yılın aynı dönemine göre, istihdamın iş gücünden daha hızlı artması neticesinde işsiz sayısı bu dönemde 440 bin azalmış ve 3 milyon 275 bine inmiştir. 2017'nin son üç ayında işsizlik oranı, 2016'nın aynı dönemine göre, 1,8 puan gerileyerek yüzde 10,3 olmuştur. Aynı dönemde tarım dışı işsizlik oranı ise 2,1 puan gerileyerek yüzde 12,2'ye inmiştir.

Kaynak: TÜİK

Kasım'da mevsim etkilerinden arınmış işsiz sayısı, Ekim ayına göre, 30 bin kişi azalarak 3 milyon 243 bin olurken; aynı dönemde mevsim etkilerinden arınmış işsizlik oranı 0,2 puan gerileyerek yüzde 10,1 olmuştur.

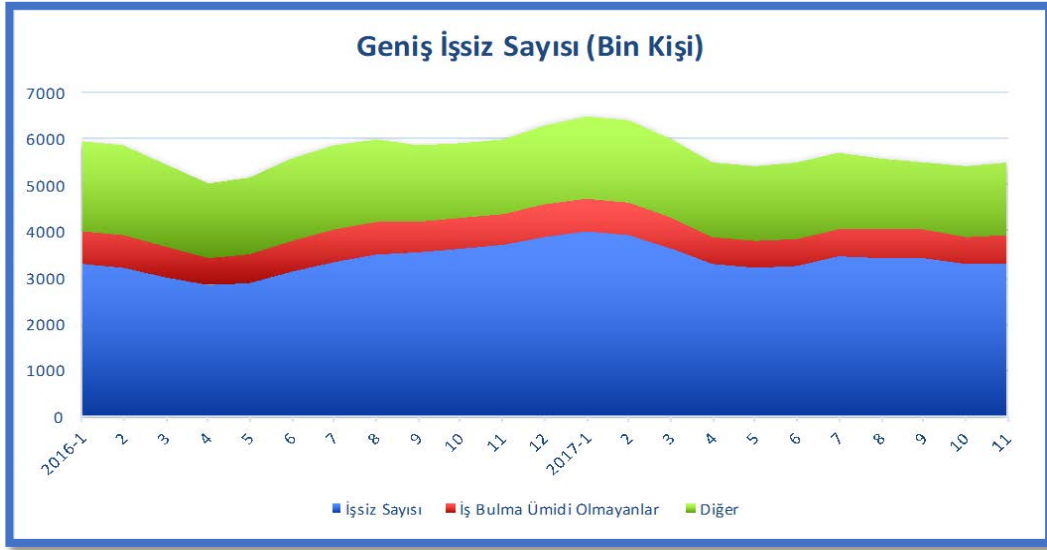
İşsizliğin boyutlarını daha gerçekçi sunabilmek amacıyla başta Amerikan İşgücü İstatistikleri Bürosu (U.S. Bureau of Labor Statistics) olmak üzere bazı istatistik kuruluşları alternatif işsizlik tanımları kullanmaktadır. Bu tanımlardan birisi de çalışmaya hazır olduğu halde iş bulma ümidini yitirmiş veya çeşitli nedenlerle iş aramaktan vazgeçmiş bu nedenle işgücü piyasasıyla bağı zayıflamış kişileri de dikkate alan "geniş işsizlik" tanımıdır⁵.

⁵ Amerikan İşgücü İstatistikleri Bürosu'nun ilgili tanımı U6 olarak bilinmektedir. Bu tanım son 12 ay içinde bir şekilde iş aramış, çalışmaya hazır ve istekli ancak referans döneminde çeşitli nedenlerle iş aramayan veya iş aramaktan vazgeçmiş kişileri kapsamaktadır. U6 işsizlik tanımından yola çıkarak Türkiye için geniş işsiz sayısı ve geniş işsizlik oranı şu şekilde hesaplanmıştır:

$$\text{Geniş İşsiz Sayısı} = \text{İşsiz Sayısı} + \text{İş Aramayıp Çalışmaya Hazır Olanlar (İş Bulma Ümidi Olmayanlar + Diğer)}$$

$$\text{Geniş İşsizlik Oranı} = (\text{İşsiz} + \text{İş Aramayıp Çalışmaya Hazır Olanlar}) / (\text{İşgücü} + \text{İş Aramayıp Çalışmaya Hazır Olanlar}) * 100$$

Bu çerçevede 2017'nin son üç ayında Türkiye'de işgücü piyasasıyla çeşitli nedenlerle bağı zayıflamış kişileri de dikkate aldığımızda işsiz sayısı 3 milyon 275 binden, 5 milyon 494 bine çıkmakta; işsizlik oranı ise aynı dönemde yüzde 10,3'den yüzde 16,2'ye tırmanmaktadır.

Kaynak: TÜİK, Kendi hesaplamamız

2017'nin son üç ayında "geniş işsiz" sayısının, 2016'nın aynı dönemine göre, 507 bin kişi gerilediği, aynı dönemde "geniş işsizlik" oranının ise 2 puan düştüğü görülmektedir.

2017'nin son üç ayında, önceki yılın aynı dönemine göre, "genç işsizlik oranı" 3,3 puan gerileyerek yüzde 19,3 olmuştur. Genç işsizlik oranının gerilemesi sevindirici olmakla beraber halen çok yüksektir. **Kaldı ki 2017'nin son üç ayı itibariyle ülkemizdeki 15-29 yaş arasındaki her 100 gençten 26'sı ne eğitimdedir ne de istihdamdadır. Bu şekilde aylak gezen gençlerimizin toplam sayısı ise 4 milyon 743 bindir.**

Eğitim durumlarına göre işsiz sayıları incelendiğinde ise bir başka çarpıcı gerçeğe karşılaşılmaktadır. 2017 Kasım ayı itibariyle üniversite mezunu olup iş aradığı halde herhangi bir iş bulamayanların sayısı 907 bin kişidir. **Bu, 2017 Kasım ayı itibariyle, her 100 işsizden 28'nin üniversite mezunu olduğu anlamına gelmektedir.**

Gerek gençlerin eğitim ya da istihdamda bulunmama durumu gerekse üniversite mezunu işsiz sayımızın büyüklüğü, Türkiye'nin en önemli mukayeseli üstünlüğü olan genç nüfus avantajını cömertçe heba ettiğini göstermektedir. Türkiye eğitilmiş nüfusunu bile iş ve istihdamla buluşturamayan bir ülke konumundadır. Eğitilmiş nüfusun işe kavuşamaması, genç işsizliği ve gençlerin eğitimde tutulamaması ekonomik olduğu kadar, aynı zamanda ciddi bir sosyal problemdir.

Tablo.3: Özet İşgücü ve İstihdam Göstergeleri

	KASIM		2017-2016 Fark
	2017	2016	
<i>(Bin Kişi)</i>			
15+ Yaş Nüfus	60,223	59,069	1,154
İşgücü	31,790	30,781	1,009
İstihdam	28,515	27,067	1,448
İşsiz	3,275	3,715	-440
Geniş İşsiz	5,494	6,001	-507
<i>(Oranlar, %)</i>			
İşgücüne Katılma Oranı	52.8	52.1	0.7
İstihdam Oranı	47.3	45.8	1.5
İşsizlik Oranı	10.3	12.1	-1.8
Tarım Dışı İşsizlik Oranı	12.2	14.3	-2.1
Geniş İşsizlik Oranı	16.2	18.1	-2.0
Genç İşsizlik Oranı	19.3	22.6	-3.3

	2017		Aylık Fark
	Kasım	Ekim	
<i>Mevsimsel Düzeltilmiş</i>			
<i>(Bin Kişi)</i>			
İşgücü	32,023	31,910	113
İstihdam	28,780	28,637	143
İşsiz	3,243	3,273	-30
<i>(Oranlar, %)</i>			
İşgücüne Katılma Oranı	53.2	53.1	0.1
İstihdam Oranı	47.8	47.6	0.2
İşsizlik Oranı	10.1	10.3	-0.2
Tarım Dışı İşsizlik Oranı	12.1	12.2	-0.1
Genç İşsizlik Oranı	18.7	19.0	-0.3

Kaynak: TÜİK

Kasım Ayı Sosyal Güvenlik Kurumu Sigortalı Sayıları:

Sosyal Güvenlik Kurumu “sigortalı istatistiklerini” aylık olarak kamuoyu ile paylaşmaktadır. 2017 Kasım ayı itibariyle toplam aktif sigortalı sayısı, önceki yılın aynı ayına göre, 1 milyon 852 bin kişi artarak, 22 milyon 370 bine çıkmıştır. Aktif sigortalı sayısındaki artışın yüzde 94,2’si 4/a grubundaki çalışanlardan kaynaklanmıştır.

Tablo.4: Aktif Sigortalı Sayıları

Sigorta Türü	2016 Kasım	2017 Kasım	Fark	% Değişim
4/a	14,731,423	16,475,441	1,744,018	11.8
4/b	2,799,882	2,914,136	114,254	4.1
4/c	2,986,386	2,980,319	-6,067	-0.2
Toplam	20,517,691	22,369,896	1,852,205	9.0

Kaynak: SGK

4/a aktif sigortalı sayısındaki artışın önemli ölçüde son dönemde yapılan mevzuat düzenlemelerinden kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Nitekim 2 Aralık 2016 tarihinde TBMM’de kabul edilen ve 9 Aralık 2016 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanan 6764 sayılı Kanun ile mesleki eğitim, staj ve tamamlayıcı eğitim kapsamında önemli düzenlemeler yapılmıştır. Örneğin, bu düzenlemeyle, 10 ve daha fazla sayıda çalışanı bulunan işletmelerde çalışan sayısının yüzde 5’inden az olmamak üzere, “mesleki ve teknik eğitim okul ve kurum öğrencilerine” staj yaptırılması zorunluluğu getirilmiştir. Kanuna eklenen geçici maddeyle ise bu stajyer ücretlerinin (asgari ücretin en az yüzde 30’u) belirli bir kısmının 2016-2017 öğretim yılı için İşsizlik Sigortası Fonundan “devlet katkısı” adı altında ödenmesine izin ve bu sürenin 5 öğretim yılı için uzatılması konusunda Bakanlar Kurulu’na yetki verilmiştir⁶.

Bu düzenlemenin ardından 4/a kapsamına dahil olan “stajyer ve kursiyerlerin” sayısında çok ciddi bir artış yaşanmıştır. SGK, daha önce yayımladığı tablolarda “stajyer ve kursiyerler” için bir ayırmda bulunmazken, 2017’den itibaren bu ayrımı raporlamaya başlamıştır. Bununla beraber daha önce “zorunlu sigortalı” kapsamında takip edildiği anlaşılan “stajyer ve kursiyerlerin” sayıları aylar itibariyle geriye doğru SGK tarafından ayıklanmıştır.

⁶ Bu çerçevede yapılan diğer önemli bir düzenleme ise 16 Şubat 2016 tarihinde kabul edilen 6676 Sayılı Kanun’dur. Bu kanunla “kamu kurum ve kuruluşları tarafından desteklenen projelerdeki bursiyerler” de bir anlamda stajyer olarak tanımlanmış ve kapsam genişletilmiştir. Böylece bu kategoride çalışanlar 5510 sayılı Kanunun 4/a maddesi kapsamında “iş kazası ve hastalığı kapsamında” sigortalı sayılmaya başlanmıştır.

Bu durumda SGK 'nın ayıkladığı zorunlu sigortalı sayısı ile, geçmiş yılların sayılarını mukayese ederek “stajyer ve kursiyer” rakamlarını geçmişe doğru tespit etmek mümkündür (Bakınız Tablo.6 alt panel). Böylece 2016 Kasım ve 2017 Kasım ayları arasındaki son bir yılda 4/a kapsamındaki sigortalı sayılarının alt detaylarını karşılaştırma imkanına ulaşılabilmektedir.

4/a içinde kuşkusuz en önemli grup “zorunlu sigortalılar” grubudur. Bu grup aynı zamanda iş hukuku bakımından işçi statüsünde çalışanların takip edildiği grup olarak da bilinmektedir. Son bir yılda bu gruptaki sigortalıların sayısındaki artış 972 bin kişidir. Bir diğer ifadeyle 4/a kapsamındaki aktif sigortalı sayısındaki artışın yüzde 56’sı “zorunlu” sigortalılardan gelmiştir.

Bahsettiğimiz mevzuat değişiklikleri nedeniyle, “stajyer ve kursiyer” sayısındaki artış, aktif sigortalı sayısındaki artışa ciddi katkıda bulunmuştur. Son bir yılda “stajyer ve kursiyer” sayısındaki artış yaklaşık 843 bindir. Yani 4/a kapsamındaki sigortalı sayısındaki artışın yüzde 54’ü “stajyer ve kursiyerlerden” gelmiştir.

Bu aynı zamanda tüm aktif sigortalı sayısında (4/a, b, c), son bir yılda yaşanan artışın yüzde 46’sına tekabül etmektedir. ***Yani son bir yılda aktif olarak sigortalanan ve sigorta sistemine prim ödeyen neredeyse her 2 kişiden 1’i “stajyer ve kursiyerlerden” oluşmaktadır. Bunların ücretleri ise büyük ölçüde devlet tarafından karşılanmaktadır.***

Buna karşın 2017 ve 2016’nın Kasım ayları arasında Çırak, Yurtdışı Topluluk ve Diğer Sigortalılar gruplarında sigortalananların sayısında ise düşüş gözlenmiştir.

Tablo.5: 4/a Kapsamında Aktif Sigortalıların Alt Detayları

	2014	2015	2016	2016-KASIM	2017 KASIM	Fark
AKTİF SİGORTALILAR	13,967,837	14,802,222	15,355,158	14,731,423	16,475,441	1,744,018
1- Zorunlu	13,093,230	13,713,717	13,415,843	13,583,875	14,555,878	972,003
2 - Çırak	359,948	392,908	1,170,080	423,388	371,819	-51,569
3 - Yurt dışı Topluluk	28,297	29,926	24,710	25,076	21,649	-3,427
4 - Tarım (4/a)	46,996	40,615	36,125	34,680	50,994	16,314
5 - Diğer Sigortalılar(*)	292,474	339,375	349,055	347,926	315,684	-32,242
6-Stajyer ve Kursiyerler(**)	146,892	285,681	359,345	316,478	1,159,417	842,939

Kaynak: SGK

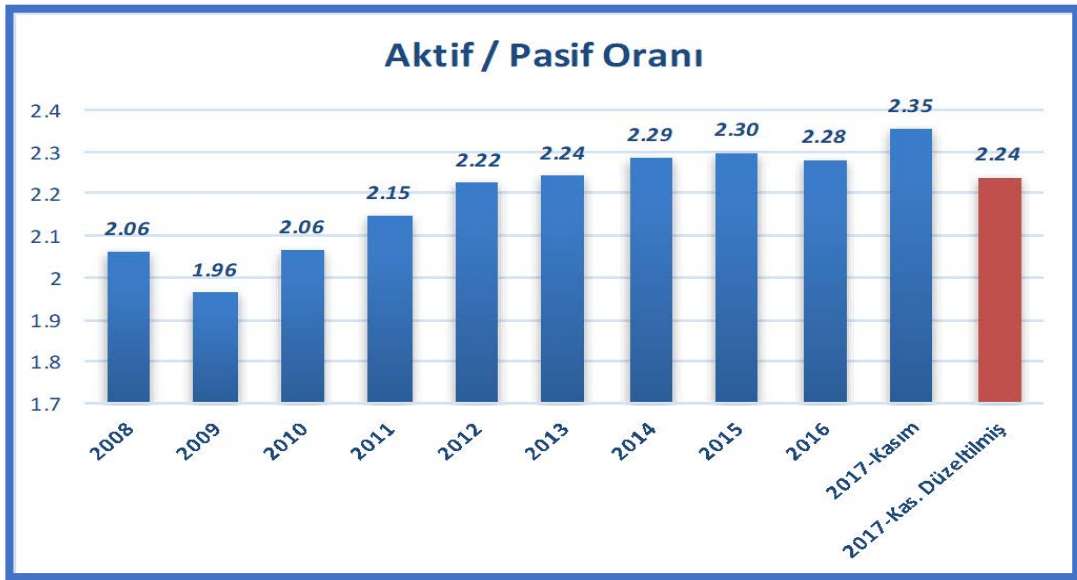
Bu arada SGK kayıtlarındaki bazı uyumsuzluklar da dikkati çekmektedir. 2016 Kasım ve Aralık ayları arasında çırak sayılarında büyük bir uçurum olduğu görülmektedir. Bu

uçurumun 2017'nin ilerleyen aylarında Stajyer ve Kursiyer sayılarına yedirilerek giderildiği anlaşılmaktadır.

Stajyer ve kursiyer tanımını genişleten, devlet desteği altında ücretlerin belirli bir kısmını ödemeye dönük bu düzenlemeler aktif sigortalı sayısını suni olarak şişirmektedir.

Bu aynı zamanda sosyal sigorta sisteminin sürdürülebilirliği açısından önemli bir gösterge olan ve sigorta sistemine para ödeyenler ile sigorta sisteminden para çekenler arasındaki orana işaret eden "aktif/pasif (bakan/bakılan) oranına" da suni bir katkı yapmaktadır.

2017 Kasım ayı itibariyle, stajyer ve kursiyerlerin sayısının geçen yılki kadar olduğu varsayımı altında, aktif/pasif oranı yeniden düzenlendiğinde bu durum daha iyi anlaşılmaktadır. Ancak yapılan işlem kamu kaynakları ve idari düzenlemelerle, sosyal sigorta sistemindeki gerçek durumu gizlemekten öteye gitmemektedir.

Kaynak: SGK

Hükümetin istihdam seferberliği adı altında İşsizlik Sigortasının kaynaklarını kullanarak başlattığı bu tür düzenlemelere önümüzdeki dönemde de devam edeceği anlaşılmaktadır. Nitekim, Maliye Bakanı istihdamı teşvik için yapılacak yeni düzenlemelerde kaynağın İşsizlik Sigortası Fonu olacağına işaret etmiştir⁷.

Sonuç olarak açılan kredi musluklarına ve yüzde 7 büyüdüğü söylenen bir ekonomiye rağmen özel kesimin istihdam yaratma iştahı devletin desteklerine bağımlı hale

⁷ <http://www.milliyet.com.tr/issizlik-sigortasi-fonu-ndan-3-4-ekonomi-2611757/>

gelmiştir. Tüm bu desteklere rağmen yaratılan istihdamın niteliğinin zayıf olduğu görülmektedir.

2017 yılının geneline ilişkin rakamların önümüzdeki günlerde açıklanmasıyla beraber bu konuda daha net bir analiz yapmak mümkün olabilecektir.

Tablo.6: Zorunlu Sigortalılardan Stajyer ve Kursiyer Rakamlarının Ayıklanması

TABLO.A: 4/a KAPSAMINDAKİ ZORUNLU SİGORTALI SAYILARI (2017 KASIM AYI BÜLTENİ)						
AYLAR	2012	2013	2014	2015	2016	2017
OCAK	10,849,186	11,698,045	12,329,012	12,913,416	13,352,629	13,115,945
ŞUBAT	10,739,556	11,620,928	12,355,589	12,851,205	13,258,741	13,126,079
MART	11,145,226	11,896,801	12,566,310	13,148,326	13,503,330	13,558,783
NİSAN	11,408,813	12,132,681	12,730,077	13,451,823	13,665,900	13,849,359
MAYIS	11,683,952	12,216,079	12,922,571	13,585,611	13,696,518	14,105,505
HAZİRAN	11,796,813	12,274,403	13,034,290	13,596,512	13,686,743	14,009,873
TEMMUZ	11,765,998	12,200,031	12,701,507	13,318,215	13,362,031	14,195,607
AĞUSTOS	11,464,201	12,236,880	12,884,711	13,566,414	13,471,407	14,265,038
EYLÜL	11,918,235	12,523,723	13,155,308	13,489,364	13,470,684	14,547,574
EKİM	11,629,191	12,297,151	13,072,609	13,741,124	13,660,465	14,644,895
KASIM	11,878,414	12,433,976	13,100,694	13,755,572	13,583,875	14,555,878
ARALIK	11,821,337	12,363,785	13,093,230	13,713,717	13,415,843	

* Stajyer ve kursiyer vb. hariç olup uzun vade sigorta kolları kapsamındaki bildirimlerdir.

TABLO.B: 4/a KAPSAMINDAKİ ZORUNLU SİGORTALI SAYILARI (2016 ARALIK AYI BÜLTENİ)					
AYLAR	2012	2013	2014	2015	2016
OCAK	10,957,242	11,818,115	12,447,958	13,058,277	13,620,794
ŞUBAT	10,845,430	11,748,042	12,486,017	13,019,198	13,575,109
MART	11,257,343	12,030,850	12,700,185	13,328,128	13,866,804
NİSAN	11,521,869	12,262,422	12,868,737	13,681,271	14,069,873
MAYIS	11,820,778	12,354,071	13,068,558	13,830,442	14,143,311
HAZİRAN	12,087,084	12,561,253	13,351,474	14,033,585	14,275,280
TEMMUZ	12,107,944	12,615,267	13,109,755	13,891,275	14,067,498
AĞUSTOS	11,716,148	12,542,642	13,212,186	14,021,397	14,059,476
EYLÜL	12,069,085	12,679,379	13,321,597	13,761,913	13,813,234
EKİM	11,743,906	12,412,998	13,211,467	14,004,735	13,962,960
KASIM	11,996,881	12,557,625	13,237,370	14,040,015	13,900,353
ARALIK	11,939,620	12,484,113	13,240,122	13,999,398	13,775,188

4/a KAPSAMINDAKİ ZORUNLU SİGORTALI SAYILARI (FARK=TABLO.B-TABLO.A)					
AYLAR	2012	2013	2014	2015	2016
OCAK	108,056	120,070	118,946	144,861	268,165
ŞUBAT	105,874	127,114	130,428	167,993	316,368
MART	112,117	134,049	133,875	179,802	363,474
NİSAN	113,056	129,741	138,660	229,448	403,973
MAYIS	136,826	137,992	145,987	244,831	446,793
HAZİRAN	290,271	286,850	317,184	437,073	588,537
TEMMUZ	341,946	415,236	408,248	573,060	705,467
AĞUSTOS	251,947	305,762	327,475	454,983	588,069
EYLÜL	150,850	155,656	166,289	272,549	342,550
EKİM	114,715	115,847	138,858	263,611	302,495
KASIM	118,467	123,649	136,676	284,443	316,478
ARALIK	118,283	120,328	146,892	285,681	359,345

Kaynak: SGK

2017 Yaşam Memnuniyeti Araştırması:

TÜİK, vatandaşlarımızın genel mutluluk algısını, toplumsal değer yargılarını, temel yaşam alanlarında ve kamu hizmetlerinden memnuniyet düzeyini ölçmek amacıyla 2003'den bu yana "Yaşam Memnuniyeti Araştırması" yapmaktadır. Bu kapsamda 2017 için hazırlanan araştırma çarpıcı sonuçlar sunmaktadır.

2017'de vatandaşlarımızın genel mutluluk algısı düşmüştür. **2016'da mutluyum diyenlerin oranı yüzde 61,3 iken; 2017'de bu oran 3,3 puan gerileyerek yüzde 58'e inmiştir.** Cinsiyet, yaş grubu ve medeni hal ayırımında mutluluk algısındaki değişime bakıldığında ise 2017'de erkeklerin, 55-64 yaş grubunun ve evlilerin mutluluk algısındaki düşüşün daha belirgin olduğu dikkati çekmektedir.

Tablo.7: Cinsiyet, Yaş Grubu ve Medeni Duruma Göre Mutluluk Düzeyi

	Mutluyum Diyenlerin Oranı		
	2016	2017	Fark
Toplam	61.3	58.0	-3.3
Erkek	58.1	53.6	-4.4
Kadın	64.5	62.4	-2.2
Yaş grubu			
18-24	65.1	61.3	-3.8
25-34	62.0	58.6	-3.4
35-44	58.2	55.9	-2.4
45-54	58.3	53.1	-5.3
55-64	62.3	56.2	-6.1
65+	64.5	66.1	1.6
Medeni durum			
Evli	64.7	60.6	-4.1
Erkek	60.8	55.7	-5.0
Kadın	68.3	65.2	-3.1
Evli olmayan	53.5	52.4	-1.2
Erkek	52.2	49.1	-3.1
Kadın	55.0	55.8	0.8

Kaynak: TÜİK

2017'de vatandaşın kamu hizmetlerinden memnuniyet düzeyinde, ayrımsız tüm hizmet gruplarında, düşüş yaşanmıştır. En sert düşüş "eğitim" hizmetlerindedir. **Eğitim**

hizmetlerinden memnuniyet düzeyi 2017’de, 10,4 puan gerileyerek, yüzde 54,6 ’ya inmiştir.

Bu, eğitim hizmetlerinde 2005’den bu yana gerçekleşen en düşük memnuniyet oranıdır.

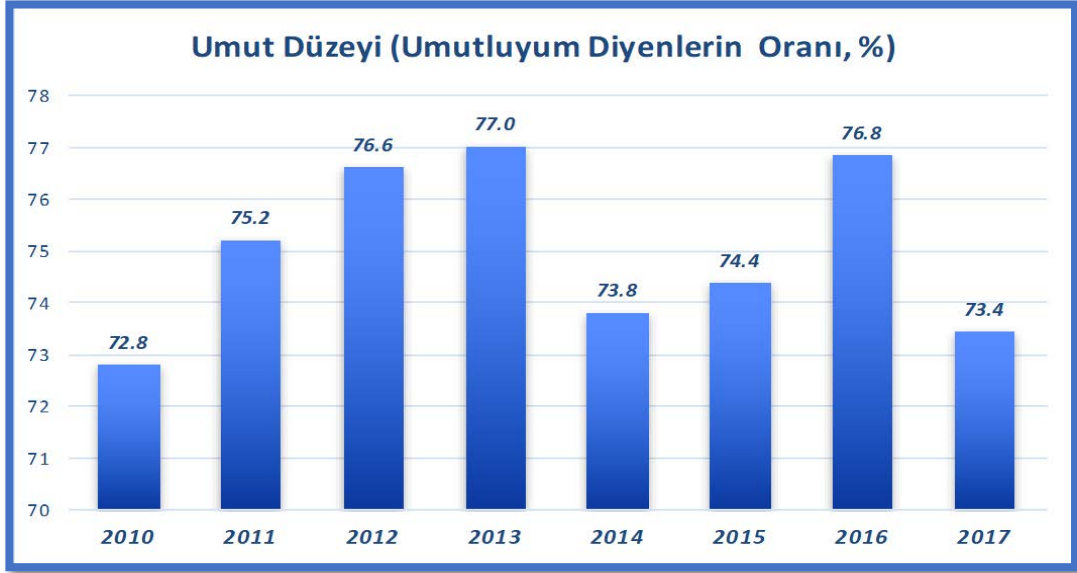
Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarının eğitim sistemiyle sürekli oynaması, eğitime ideolojik gözlüklerle bakmaya devam etmesi vatandaşın eğitim hizmetlerine duyduğu güven ve memnuniyeti de olumsuz etkiler hale gelmiştir.

Tablo.8: Genel Olarak Kamu Hizmetlerinden Memnuniyet Düzeyi (%)

	2013	2014	2015	2016	2017	2017-16 Fark
Sosyal Güvenlik Kurumu hizmetleri						
Memnun	69.6	58.4	58.7	67.9	62.5	-5.5
Orta	8.3	9.9	9.9	8.3	10.6	2.4
Memnun değil	9.6	11.5	9.8	7.5	8.6	1.1
Fikri yok	12.5	20.2	21.7	16.3	18.3	2.0
Sağlık hizmetleri						
Memnun	74.7	70.6	72.3	75.4	71.7	-3.7
Orta	10.6	11.8	12.2	11.6	13.0	1.3
Memnun değil	14.7	16.7	14.5	12.3	14.7	2.4
Fikri yok	-	0.9	0.9	0.7	0.7	0.0
Eğitim hizmetleri						
Memnun	69.7	58.9	59.0	65.1	54.6	-10.4
Orta	13.5	11.8	12.2	11.5	13.5	2.0
Memnun değil	16.9	19.0	17.1	15.3	22.5	7.2
Fikri yok	-	10.2	11.8	8.2	9.4	1.2
Adli hizmetler						
Memnun	52.8	50.8	50.4	57.9	54.1	-3.9
Orta	6.5	8.7	8.6	8.2	10.2	2.0
Memnun değil	9.5	12.2	10.8	9.0	10.1	1.1
Fikri yok	31.2	28.4	30.2	24.8	25.6	0.8
Asayiş hizmetleri						
Memnun	79.4	69.1	69.8	75.7	74.4	-1.2
Orta	9.5	9.8	10.3	8.4	9.5	1.2
Memnun değil	11.1	13.2	9.8	8.5	9.1	0.6
Fikri yok	-	7.9	10.2	7.5	6.9	-0.5
Ulaştırma hizmetleri						
Memnun	76.4	71.8	74.0	78.4	72.3	-6.1
Orta	8.0	9.6	9.5	7.9	10.0	2.1
Memnun değil	12.6	14.6	13.0	10.9	14.9	3.9
Fikri yok	3.0	4.1	3.4	2.7	2.9	0.1

Kaynak: TÜİK

2017’de vatandaşlarımızın umut düzeyinde de belirgin bir gerileme olmuştur. **2017’de gelecek için umutluyum diyenlerin oranı 3,4 puan gerilemiş ve yüzde 73,4 ’e inmiştir. Bu, 2010’dan bu yana en düşük düzeydir. Ekonominin yüzde 7 büyüdüğü söylenen bir yılda vatandaşlarımızın umudunun gerilemesi izaha muhtaçtır.**

Kaynak: TÜİK

İzah edilmesi gereken bir diğer husus, TÜİK ’in yaşam memnuniyeti araştırması çerçevesinde daha önce yayımladığı “son bir yılda ekonomik gelişmelerin bireyler üzerindeki etkisi” tablosunu neden yayımlamadığıdır. TÜİK, geçmiş yıllarda vatandaşların “daha ucuz tüketim yapma, borçlanma, borç ödeme, tasarruf/gelir düzeylerinde değişme, işe girme, araba alma/satma, ev, arsa, yazlık alıp/satma” durumlarını ölçmeye dönük araştırma sonuçlarını kamuoyuyla paylaşmıştır. 2017’de ise bu sorular ve yanıtları kamuoyuyla paylaşılmamıştır.

2017’de ekonomik gelişmelerin etkisini ölçmeye dönük sorular ilgili araştırmada sorulmuş mudur, sorulduysa cevaplar raporlanıp neden kamuoyuyla paylaşılmamıştır? Bunun TÜİK tarafından yanıtlanması gerekmektedir.

Hükümet ekonomide işlerin iyi gittiğine dönük sürekli algı yönetimi yaparken, vatandaşın ekonomik gelişmeler konusunda algısını ölçmeye dönük yanıtların yayımlanmaması düşündürücüdür. Rakamlara dönük bu resmi karartma ekonomide hükümetin söylemleri ile vatandaşın yaşadıkları arasındaki uçurumun kapanamayacak kadar büyük olduğunu göstermektedir.